

LUNDS
UNIVERSITET

PM

1

2020-02-04

Dnr STYR 2019/820

Kvalitet och utvärdering
Avdelningschef Åsa Ekberg

Kvalitetsdialoger 2019

Inledning

Detta PM sammanfattar 2019 års kvalitetsdialoger rörande utbildning. Inför dialogerna besvarade fakulteterna skriftligt ett antal frågeställningar från ledningen. Svaren användes som diskussionsunderlag vid mötena tillsammans med inlagor från studentkårerna. Kvalitetsdialogerna omfattar utbildning på samtliga nivåer, det vill säga grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Under året genomfördes åtta dialoger mellan universitetsledningen och representanter för fakulteterna samt studenter och doktorander Dessutom har en dialog genomförts med representanter från biblioteken vid Lunds universitet.

Sammanfattningsvis visar 2019 års kvalitetsdialoger att det pågår ett intensivt arbete med att implementera processer och metoder för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling på hela universitetet. Egeninitierade utbildningsgranskningar pågår också. Studenternas engagemang för kvalitetsarbetet är starkt, vilket inte minst visas i deras egna inlagor till dialogerna. Frågor om förnyelse och utveckling av utbildningen engagerar fakulteterna. Att skapa arenor för diskussioner om framtidens utbildningar prioriteras i allt större utsträckning.

Fokus för 2019 års kvalitetsdialoger var egeninitierade utbildningsutvärderingar, en av Lunds universitets övergripande processer för kvalitetssäkring. Frågor kring planering och genomförande utgjorde därför ett särskilt frågeområde. Utöver detta PM har också minnesanteckningar från dialogerna skickats ut till fakulteterna med återkoppling från universitetsledningen. Återkoppling från kvalitetsdialogerna kommer ges även de universitetsgemensamma nämnderna för utbildning respektive forskarutbildning.

Varför kvalitetsdialoger?

Det finns två övergripande mål med kvalitetsdialogerna. Rektor har ansvar för att all verksamhet vid universitetet håller hög kvalitet och genom dialogerna säkerställer universitetsledningen att fakulteterna arbetar aktivt och målmedvetet med utbildningskvalitet och kvalitetsutveckling. Det andra målet är att identifiera gemensamma behov som finns i organisationen och, om möjligt, finna universitetsgemensamma lösningar på dessa behov.

Kvalitetsarbete vid universitetet

Tidigare års kvalitetsdialoger präglades av att hitta former för fakulteternas eget arbete med kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling utifrån den universitetsgemensamma policyn.¹ 2019 års dialoger kännetecknades av beskrivningar av implementering av processerna. Det är också tydligt att fakulteternas egna modeller är etablerade och erkända av verksamheten. Detta är en förutsättning för att organisationen ska kunna ta nästa steg och ta hand om resultaten av kvalitetsarbetet.

Generellt sett har fakulteternas arbete med utbildningskvalitet och kvalitetssäkring utvecklats över tid. Sedan tidigare har det stått klart att former för uppföljning finns och används inom samtliga fakulteter. Det kan till exempel vara kvalitetsdialoger med institutioner eller programuppföljning. Utifrån 2019 års dialoger kan vi också konstatera att samtliga fakulteter nu även har processer för utvärdering av utbildning. I de flesta fall har en första omgång genomförts, det vill säga att det finns resultat och rekommendationer utifrån dessa utvärderingar. För att systematiken ska bli komplett kvarstår för universitetsledningen att försäkra sig om att det på alla nivåer finns processer och rutiner för att ta tillvara resultaten i både kvalitetsarbetet och det strategiska arbetet kring utbildning.

Detta tillsammans med att fakulteternas engagemang för utbildningskvalitet i största allmänhet har ökat gör att universitetsledningen ser med tillförsikt på universitetets arbete med kvalitet och kvalitetssäkring.

Vision och långsiktig utveckling

Det övergripande syftet med kvalitetsarbetet är att bibehålla och utveckla kvaliteten på våra utbildningar, i syfte att erbjuda relevanta och högkvalitativa utbildningar. Samtidigt får ett sådant arbete inte försvåra förnyelse av utbildning där universitetet vågar pröva nya vägar i syfte att nå de strategiska målen. Därför diskuterades även långsiktig utveckling och visioner under kvalitetsdialogerna.

Det är viktigt att fakulteterna tydliggör hur det visionära arbetet kopplar till kvalitetssäkringsarbetet, det vill säga hur universitetets och fakulteternas strategier sammankopplas med intern systematik och hur utbildningar förnyas och utvecklas, samtidigt som systematik och rutiner förbättras.

Det är positivt att se exempel där fakulteterna gör särskilda satsningar på förnyelse. Exempelvis workshops kring framtidens utbildningar och avsättande av särskilda medel för att pröva nya utbildningar. Universitetsledningen behöver här se över hur man kan stödja arbetet med förnyelse av utbildning.

Sedan något år tillbaka arbetar universitetet för att öka intresset för tvärvetenskapliga studier och få studenter att i högre utsträckning läsa kurser över fakultetsgränserna. Fakulteterna uppskattar arbetet och ser det långsiktiga värdet av att ge studenterna en mångfacetterad utbildningsbakgrund och bidra till att studenterna blir bättre rustade för mötet med en komplex omvärld efter studierna.

¹ Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet, STYR 2016/179

Fakulteterna har olika tolkningar av extern granskning

Inför dialogerna ombads fakulteterna att kommentera på vilket sätt de använder kollegial granskning med externa sakkunniga i sina utbildningsutvärderingar. Detta är en utgångspunkt i Lunds universitets policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning som syftar till att skapa legitimitet kvalitetsarbetet.

Under dialogerna framkom att fakulteterna lägger olika värderingar i vad det innebär att vara ”extern” och det finns olika grunder för de skiftande perspektiven. Det kan exempelvis vara positivt att granskarna har viss kännedom om verksamheten, miljön, kulturen och så vidare för att kunna göra ändamålsenliga bedömningar. Den typen av närhet till undersökningsobjektet kan bidra till en mer insiktsfull granskning där kontexten helt eller delvis kan tas med i granskningen. Samtidigt kan något gå förlorat i detta tillvägagångssätt, som exempelvis insikter som bryter mot konventionella tankebanor och synliggör föreställningar tack vare att granskaren har distans till undersökningsobjektet.

Vissa fakulteter har tolkat ”extern” som ”internationell”. För Lunds universitet, som har ambitionen att vara ett lärosäte i världsklass, bör det normala vara att söka kunskap om utbildningskvalitet internationellt. Samtidigt kan alltför stora brister i förståelse för den nationella kontexten göra att resultaten av granskningen blir uddlösa eller orimliga.

Det är svårt (och kanske inte heller önskvärt) för universitetet att ha en enhetlig tolkning av vad som avses med extern medverkan. Det ska vara användbart och relevant för den valda metoden och syftet för utvärderingen. Extern medverkan ska också bidra till att genomförandet och resultat får legitimitet, som med all annan referentgranskning. Universitetsledningen vill dock uppmana fakulteterna att överväga inslag av internationell medverkan i kvalitetsarbetet, och särskilt i de egeninitierade utbildningsgranskningarna.

Forskarutbildningen

Erfarenheterna från kvalitetsdialogerna visar att systematiken kring kvalitetssäkring och utveckling av forskarutbildningen inte har kommit lika långt som för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Fakulteternas argument är ofta att det stora utbildningsutbudet på grundnivå och avancerad nivå har prioriterats (resursmässigt) och att forskarutbildningen därför inte alltid har följt med i utvecklingen. Det finns emellertid undantag. Juridiska fakulteten har till exempel valt att inleda sitt metodutvecklingsarbete med att utvärdera sin forskarutbildning och samhällsvetenskapliga fakulteten har inkluderat forskarutbildningsämnen i sin pilotverksamhet.

Dialogerna har också visat att synen på forskarutbildning som en utbildning inte alltid genomsyrar organisationen. Detta beklagas av både doktorandrepresentanter och fakultetsledningar. Det kan exempelvis bidra till orimliga förväntningar på doktorandernas arbete och synen på kurser och kursutbud. Ett annat exempel är att doktorander inte deltog i lika hög utsträckning som övriga studerande vid dialogerna. Doktorandfrågor synliggjordes inte heller i lika stor utsträckning i studenternas inlagor, trots att detta hade uttryckts särskilt i instruktionerna till dialogen. Förutsättningarna skiljer sig givetvis åt mellan forskarutbildning och

annan utbildning, vilket gör att samma metoder och tillvägagångssätt inte alltid är lämpliga. Universitetsledningen anser att det systematiska arbetet med kvalitetssäkring bör vara lika ambitiöst oavsett utbildningsnivå. Därför bör arbetet med kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av forskarutbildningen intensifieras.

UKÄ:s lärosätesgranskning

Under 2020–2021 kommer Universitetskanslersämbetet (UKÄ) att genomföra en lärosätesgranskning av Lunds universitets kvalitetssäkringssystem. Detta diskuterades ingående under dialogerna. Två frågor som fick extra uppmärksamhet var hur universitetet förbereder sig för granskningen och hur universitetet kan kommunicera och informera kring kvalitetsarbetet.

Det är viktigt att universitetets kvalitetsarbete präglas av öppenhet och transparens och att även personer utanför lärosätet kan ta del av det arbete som bedrivs på universitetet. Att fakulteterna har ett dokumenterat arbete som kommuniceras på ett genomtänkt sätt kommer dessutom att förenkla förberedelserna inför UKÄ-granskningen. Här blir framför allt universitetets gemensamma och fakulteternas egna hemsidor viktiga kommunikationskanaler.

Studentinflytande

Studenternas representation på dialogerna är lika självklar som viktig och det är uppenbart att de tillför perspektiv på utbildningen som skulle gå förlorad utan dem. Två frågor som togs upp av flera kårer var minskat deltagande på kursvärderingar och begränsat studentinflytande för internationella studenter.

Kursvärderingar – minskad svarsfrekvens

Flera fakultetskårer vittnar om att svarsfrekvensen för kursvärderingar har sjunkit, något som universitetsledningen ser allvarligt på. Kursvärderingar är ett instrument där enskilda studenter tydligast kan utöva inflytande över sin utbildning. Kursvärderingen är en studentnära och viktig informationskälla för att utveckla kurser och program. Med minskade svarsfrekvenser blir underlagen sämre och beslutsgrunderna för utvecklingen mer osäkra. Universitetsledningen uppmanar därför fakulteterna att tillsammans med studenterna finna lösningar på hur kursvärderingar kan engagera fler studenter att delta.

Internationella studenter – språket som hinder för studentinflytande

Begränsade möjligheter till studentinflytandet för internationella studenter på grund av språket, upplevs av många som ett problem. Kraven på universitetet att ha svenska som myndighetsspråk begränsar dessa studenters möjlighet till inflytande. Detta gäller särskilt utbildning på avancerad nivå och forskarnivå där miljöerna i många fall består av en majoritet av internationella studenter och doktorander. Att ta tillvara internationella studenters och doktoranders erfarenheter är viktigt ur ett kvalitetsperspektiv. Det är också viktigt ur ett inkluderande perspektiv att denna grupp av studerande inte marginaliseras. Det finns dock exempel på miljöer där man med goda resultat har hittat kreativa lösningar med att kombinera svenska och engelska i syfte att balansera kraven och önskemålen, till exempel stöttar EHL Lundaekonomerna att bedriva delar av sin kärverksamhet på engelska.

Ett universitetsgemensamt projekt kring inresande studenters möjligheter till studentinflytande har redan satts igång och universitetsledningen uppmanar också fakulteterna och studentkårerna att se över hur dessa studenters engagemang kan tillvaratas bättre. Mot bakgrund av denna diskussion kommer ledningen skicka ut frågebatteriet till kvalitetsdialogerna 2020 på både svenska och engelska.

Inför kvalitetsdialogerna 2020

Ambitionen med kvalitetsdialogerna är att fortsätta följa upp fakulteternas kvalitetsarbete och försäkra sig om att metoder och processer för kvalitetssäkring och utveckling fungerar. Universitetsledningen vill också säkerställa att de resultat som genereras tas om hand på ett lämpligt sätt.

Inför planeringen av kvalitetsdialogerna 2020 kommer följande punkter att diskuteras:

- Universitetsledningen vill underlätta för en större grupp studenter och anställda att engagera sig i kvalitetsarbetet, till exempel genom att underlag tas fram både på svenska och engelska.
- Då fakulteternas utbildningsutvärderingar har kommit gång och börjat generera resultat vill universitetsledningen försäkra sig om att dessa tas om hand på ett rimligt sätt. Hur hanteras till exempel resultat som indikerar stora utvecklingsbehov? Dessa frågor kommer att få större betydelse allteftersom sexårscykeln fortskrider.
- Att arbeta med kvalitet, oavsett om det gäller utbildningskvalitet eller annat kvalitetsarbete, ställer krav på nytänkande och öppenhet för olika perspektiv och ifrågasättande av strukturer. Ett förslag är därför att blanda deltagargruppen på dialogerna genom att låta en/flera representanter/er från andra fakulteter delta. Detta skulle skapa en ny dynamik i samtalet och förhoppningsvis bidra till en utveckling av universitetets gemensamma kvalitetskultur.
- Hur kan formen för kvalitetsdialoger bidra till ökat engagemang från doktorander? Skulle en separat doktorandinlaga främja detta?
- Dialogerna 2020 kommer att genomföras samtidigt som UKÄ:s lärosätesgranskning av Lunds universitet pågår. Hur kan vi undvika dubbelarbete och istället dra nytta av de två processerna?